

Sygn. akt VIII U 1199/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2023 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Małgorzata Sęsiadek
Protokolant	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2023 roku w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z odwołania R. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania R. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 14 września 2022 roku **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu prawo do rekompensaty.

(-) sędzia Małgorzata Sęsiadek

Sygn. akt VIII U 1199/22

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 14 września 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił odwołującemu R. R. prawa do rekompensaty wskazując, że odwołujący udowodnił do dnia 31 grudnia 2008 roku jedynie 11 lat, 8 miesięcy i 27 dni okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wobec wymaganych 15 lat. Pozwany organ rentowy nie zaliczył odwołującemu jako pracy w szczególnych warunkach okresu pracy od dnia 1 marca 1982 roku do dnia 15 czerwca 1986 roku z uwagi na brak rozgraniczenia okresów zajmowanych stanowisk jako ślusarz i jako spawacz.

Na rozprawie w dniu 21 lutego 2023 roku pełnomocnik pozwanego organu rentowego wskazał, że ostatecznie licząc okres służby wojskowej pozwany uznał odwołującemu 14 lat, 7 miesięcy i 27 dni jako okres pracy w szczególnych warunkach.

Odwołujący nie zgodził się z zaskarżoną decyzją wskazując, że w okresie kwestionowanym przez pozwany organ rentowy wykonywał naprzemiennie pracę jako ślusarz i jako spawacz i za ten okres zakład pracy wystawił mu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Tym samym wnosił on o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do rekompensaty.

Sąd ustalił co następuje:

Odwołujący urodził się w dniu (...).

W dniu 11 lipca 2022 roku złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę wraz z rekompensatą. Do wniosku tego odwołujący dołączył między innymi świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z Zakładów (...) w T., z którego wynika, iż odwołujący był zatrudniony w tym zakładzie pracy w okresie od dnia 27 maja 1976 roku do dnia 30 listopada 1995 roku, gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w wykazie stanowiącym załącznik Nr 1 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego, lekkiego:

- w okresie od dnia 23 kwietnia 1979 roku do dnia 28 lutego 1982 roku prace w wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 25 – ślusarz remontowy,

- w okresie od dnia 1 marca 1982 roku do dnia 15 czerwca 1986 roku prace w wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 25 – spawacz – ślusarz,

- w okresie od dnia 1 sierpnia 1988 roku do dnia 31 stycznia 1989 roku prace w wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 12 –mechanik obchodowy,

- w okresie od dnia 1 lutego 1989 roku do dnia 30 listopada 1995 roku prace w wymienione w wykazie A Dział II poz. 1, pkt 36 –mistrz w sł. Gł. Energ.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. decyzją z dnia 14 września 2022 roku przyznał odwołującemu emeryturę od dnia 1 lipca 2022 roku.

Zaskarżoną decyzją również z dnia 14 września 2022 roku pozwany odmówił odwołującemu prawa do rekompensaty. W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji pozwany wskazał, że nie zaliczył odwołującemu jako pracy w szczególnych warunkach okresu pracy od dnia 1 marca 1982 roku do dnia 15 czerwca 1986 roku z uwagi na brak rozgraniczenia okresów zajmowanych stanowisk jako ślusarz i jako spawacz.

Zakłady (...) w T. zajmowały się produkcją związków chemicznych nieorganicznych, z których wiele było silnymi truciznami. Był to stary zakład, technologia produkcji była związana z używaniem żrących substancji. Odwołujący był narażony na działanie tych substancji.

W Zakładach (...) było wiele urządzeń: agregatów, rurociągów, przewodów, młynów, przenośników, które służyły do produkcji związków chemicznych. Urządzenia te były bardzo awaryjne i wymagały napraw. Przez te żrące substancje, kwasy, ługi sodowe one często się psuły, rozszczeniały, w urządzeniach tych robiły się też dziury. Niektóre awarie nie wymagały umiejętności spawacza, wystarczyły same umiejętności ślusarskie, ale jak było coś rozszczeniałone to umiejętności spawacza były konieczne.

Odwołujący przez cały okres pracy w ww. Zakładach (...), w tym w okresie spornym, pracował w warsztacie przywydziałowym, gdzie cały czas były usuwane awarie. Odwołujący zajmował się również bieżącą konserwacją agregatów, urządzeń. Ta bieżąca konserwacja to wymiana oleju, wymiana sit, wymiana filtrów powietrza, wymiana przekładni pomp.

Odwołujący w początkowym okresie pracy w Zakładach (...) był wyłącznie ślusarzem, nie miał uprawnień spawalniczych. Obsady na warsztacie były dwuosobowe. Początkowo na zmianie był jeden ślusarz i jeden spawacz, ale z biegiem czasu trudno było tak obsadzić zmianę, żeby był ślusarz i spawacz stąd zakład pracy zaproponował chętnym osobom kurs spawacza. Taki kurs wiązał się również z wyższym wynagrodzeniem.

Pierwszy kurs spawalniczy odwołujący zrobił w 1979 roku. Od tego czasu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace spawalnicze i ślusarskie. Rodzaj wykonywanych prac przez odwołującego zależał od potrzeb w danej chwili, od rodzaju awarii. Jak była awaria to odwołujący musiał tam po prostu iść. Po zrobieniu kursu spawalniczego odwołujący miał dwa zawody: ślusarz – spawacz.

Od momentu ukończenia pierwszego kursu spawalniczego do końca okresu pracy w Zakładach (...), a zatem również w okresie spornym (lata 1982 – 1986) odwołujący wykonywał te same prace.

(dowód: akta orzecznicze odwołującego, akta osobowe, zeznania świadków: A. L., A. M., Z. M., przesłuchanie odwołującego – e-protokół z dnia 21 lutego 2023 roku).

W powyższym zakresie Sąd uznał okoliczności sprawy za bezsporne i wszechstronnie wyjaśnione, a to na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy – akt osobowych odwołującego z Zakładów (...), akt orzeczniczych odwołującego, a także na podstawie zeznań świadków i zeznań odwołującego, które były spójne i którym Sąd w pełni dał wiarę.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2022r., poz. 1340 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Bezspornie odwołujący jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2022r. poz. 504 ze zm.), co wynika z decyzji z dnia 14 września 2022 roku.

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień odwołującego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Treść art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Zatem przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 roku – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969 roku – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;

- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 grudnia 2015 roku, sygn. akt III AUa 717/15 (LEX nr 1964970) celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zauważyć także trzeba, iż skoro zgodnie z art. 23 ustawy z 2008 roku o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 u.e.r.f.u.s. kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku, to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez odwołującego do dnia 31 grudnia 2008 roku wymaganego 15 – letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem pozwany organ rentowy w zaskarżonej decyzji z dnia 14 września 2022 roku nie zaliczył odwołującemu jako pracy w szczególnych warunkach okresu pracy od dnia 1 marca 1982 roku do dnia 15 czerwca 1986 roku z uwagi na brak ograniczenia okresów zajmowanych stanowisk jako ślusarz i jako spawacz.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983, poz. 8, nr 43) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Natomiast jak stanowi § 1 ust 1 i 2 rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami". Właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury i doktryny sądy pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznając sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych dokonują kontroli zgodności decyzji administracyjnych wydanych w tych sprawach z prawem w trybie odrębnym określonym w kodeksie postępowania cywilnego, w którym to trybie nie obowiązują ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu administracyjnym toczącym się przed organami rentowymi” (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 kwietnia 1996 roku, sygn. akt III AUr 235/96, Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1997 roku, nr 1, poz. 2).

Należy podkreślić, że okres zatrudnienia może być zaliczony do pracy w warunkach szczególnych, gdy pracownik faktycznie wykonywał prace objęte wykazem prac uprawniających do wcześniejszej emerytury, pomimo że stanowisko jakie mu formalnie przypisano nie jest wymienione w wykazie. Wykaz A nie określa bowiem stanowisk pracy, ale definiuje rodzaj prac, które są uważane za wykonywane w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie dla zakwalifikowania pracy jako realizowanej w szczególnych warunkach ma nie nazwa zajmowanego stanowiska, ale rodzaj, charakter i warunki pracy.

W przypadku Zakładów (...) rodzaje prac, które należy zaliczyć jako wykonywane w warunkach szczególnych określają wykazy stanowiące załączniki do powołanego powyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – w wykazie A dział XIV – będącym załącznikiem do rozporządzenia pod poz. 25 –prace związane z bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

W wykazie A dział XIV poz. 25, stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie wykazu prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego również do pracy w warunkach szczególnych zaliczono prace związane z bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz prace remontowo-budowlane na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są wymienione w wykazie stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, zdaniem Sądu, w przedmiotowej sprawie niezależnie od nazwy stanowiska pracy odwołującego w okresie spornym wskazanej w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach należy wskazać, że odwołujący, tak jak w pozostałych okresach zatrudnienia w Zakładach (...) tj. w okresach niekwestionowanych przez pozwany organ rentowy, wykonywał stale i w pełnym wymiarze prace określone w wykazie A dział XIV – będącym załącznikiem do ww. rozporządzenia pod poz. 25 czyli prace związane z bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Wynika to z niekwestionowanych przez Sąd zeznań świadków oraz samego odwołującego. Wszyscy zgodnie zeznali przed Sądem, że odwołujący w zasadzie przez cały okres pracy w Zakładach (...), a na pewno od momentu zrobienia pierwszego kursu spawalniczego wykonywał stale i w pełnym wymiarze te same prace: prace ślusarskie i spawalnicze w zależności od potrzeb.

Wobec faktu, że odwołujący wykazał w sposób nie budzący żadnych wątpliwości, że do dnia 31 grudnia 2008 roku posiada 15 – letni okres pracy w warunkach szczególnych (sam pozwany organ rentowy nie kwestionował okresu 14 lat, 7 miesięcy i 27 dni), a także spełnił pozostałe przesłanki uprawniające go do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznał odwołującemu prawo do rekompensaty.

Tym samym Sąd orzekł jak w sentencji.

(-) sędzia Małgorzata Sasiadek